

V I Lenin

Om det franska kommunistiska partiets teser i agrarfrågan

Med anledning av de *teser i agrarfrågan*, undertecknade av Franska kommunistiska partiets centralkommitté (Le comité directeur), som publicerats i nr 95 av La Voix Paysanne (Bonderösten) den 19 november 1921, kan jag säga följande:

Som helt riktiga, i linje med Kominternkongressernas beslut och mycket lyckat formulerade framstår för mig dessa tesers grundtankar, nämligen: 1) att en revolution är nödvändig för att undgå nya imperialistiska krig; 2) att den pacifistiska och wilsonska ideologin har brutit samman; 3) att det är absolut nödvändigt att i agrarfrågan göra upp ett ”program för övergång” (un programme transitoire) till kommunism med åtgärder, som är anpassade till en böndernas *frivilliga* övergång till församhälleligande av jordbruket och som samtidigt medför en *omedelbar* förbättring av läget för landsbygdsbefolkningens, lönarbetarnas och småböndernas väldiga flertal; 4) att såväl de obrukade jordarna (les terres arables en friche) som de av nybyggare, arrendebönder eller lönarbetare brukade jordarna (les terres mises en valeur par les colons, fermiers ou salariés) omedelbart *konfiskeras*, dvs exproprieras utan ersättning (sans indemnité); 5) att dessa jordar överlämnas till hela den kår av arbetare, som nu brukar dem, så att dessa arbetare bildar ”producentkooperativ” (coopératives de production) i enlighet med den nya agrarlagstiftningens bestämmelser; 6) att ”småägarna som själva brukar sin jord” (les petits propriétaires exploitant eux-mêmes) obetingat garanteras rätt att permanent (och ärftligt) bruka sin jord; 7) att ”kontinuitet och ökning av produktionen” (continuité et augmentation de la production) måste säkerställas i jordbruket; 8) att en hel rad åtgärder för ”kommunistisk fostran av bondeklassen” (éducation communiste de la classe paysanne) måste genomföras.

Eftersom jag är helt ense om dessa grundtankar i teserna kan jag endast göra följande enskilda anmärkningar med anledning av dessa teser i allmänhet:

1. Den första delen av teserna ägnas åt frågan ”krig eller revolution”. Här sägs bland annat och helt riktigt, att ”de senaste årens händelser har tagit död på den pacifistiska och wilsonska ideologin” (les événements des dernières années ont tué l'idéologie pacifiste et wilsonienne).

För att helt skingra dessa pacifistiska illusioner borde man enligt min mening inte bara tala om krig i allmänhet, utan också om den speciellt imperialistiska karaktären hos såväl 1914-18 års krig som hos det krig som nu förbereds mellan Amerika och Japan med England och Frankrike som sannolika deltagare.

Det råder inget tvivel om att endast proletariats revolution kan göra slut på och säkert kommer att göra slut på alla krig överhuvud taget. Men det skulle vara en pacifistisk illusion att tro, att en segerrik proletär revolution i ett enda land, exempelvis Frankrike, genast och med säkerhet kommer att stoppa alla krig.

Rysslands erfarenheter har åskådligt skingrat denna illusion. Dessa erfarenheter har visat att det endast genom en revolution var möjligt att utträda ur det imperialistiska kriget och att de ryska arbetarna och bönderna tjänade oerhört på sin revolution, *trots* det *inbördeskrig* som kapitalisterna i alla länder påtvingade dem. Lika brottsliga och förödande som de reaktionära krigen är, och så i synnerhet de imperialistiska krigen (till dessa hör för Frankrikes del kriget 1914-18: Versaillesfreden har särskilt åskådligt visat detta), lika legitima och rättfärdiga är de revolutionära krigen, dvs krig till försvar av de förtryckta klasserna mot kapitalisterna, till försvar av de av en handfull länders imperialister förtryckta folken mot förtryckarna, till försvar av den socialistiska revolutionen mot utländska invasioner. Ju klarare arbetar- och bondemassorna i Frankrike inser detta, desto mindre sannolika och desto mindre långvariga

blir de franska, engelska och andra kapitalisternas ofrånkomliga försök att genom krig slå ner en arbetar- och bonderevolution i Frankrike. I dagens Europa, efter Sovjetrysslands seger över *alla* de kapitalistiska länder, som stödde Denikin, Koltjak, Wrangel, Judenitj och Pilsudski – i dagens Europa, där Tyskland måttlöst och skamlöst stryps av Versaillesfreden, kan ett de franska kapitalisternas inbördeskrig mot en segerrik socialistisk revolution i Frankrike endast bli mycket kortvarigt och blir för de franska arbetarna och bönderna tusen gånger lättare än det var för ryssarna. Men det är absolut nödvändigt att göra åtskillnad mellan imperialistiska krig, krig för delning av ett kapitalistiskt byte, krig för att strypa små och svaga nationer, och revolutionära krig, krig till försvar mot kontrarevolutionära kapitalister, för att kasta av deras ok.

På basis av de nämnda övervägandena skulle jag anse det vara riktigare att i stället för vad som sägs i teserna i frågan ”krig eller revolution” säga ungefär följande:

De senaste årens händelser har avslöjat hela lögnen, hela bedrägeriet i den pacifistiska och wilsonska ideologin. Denna lögn måste slutgiltigt krossas. Kriget 1914-18 var imperialistiskt, plundrande och reaktionärt inte bara från Tysklands, utan också från Frankrikes sida; detta har särskilt åskådligt påvisats av Versaillesfreden, som är ännu brutalare och nedrigare än freden i Brest-Litovsk. Det nya krig, som förbereds mellan Amerika och Japan (eller England) och som är oundvikligt om kapitalismen bevaras, kommer ofrånkomligen att dra in även det kapitalistiska Frankrike, ty det är intrasslat i alla imperialistiska förbrytelser, bestialiteter och nedrigheter i vår imperialistiska epok. Antingen ett nytt krig och en rad krig till ”försvar” av den franska imperialismen, eller också en socialistisk revolution – något annat val finns inte för Frankrikes arbetare och bönder. Och de skräms inte av de kontrarevolutionära kapitalisternas hänvisningar till de tunga prövningarna i det inbördeskrig som de påtvingade Sovjetryssland. Frankrikes arbetare och bönder var i stånd att föra ett legitimt, rättvist, revolutionärt krig mot sina feodalherrar, när dessa försökte strypa den stora franska revolutionen på 1700-talet. De franska arbetarna och bönderna kommer att vara i stånd att föra ett lika legitimt, rättvist och revolutionärt krig mot de franska kapitalisterna, när dessa förvandlas till emigranter, som organiserar en utländsk invasion mot den socialistiska franska republiken. För de franska arbetarna och bönderna blir det desto lättare att krossa de egna utsugarna som *hela* det sargade, utpinade och genom den nedriga Versaillesfreden balkaniserade Europa både direkt och indirekt kommer att stå på deras sida.

2. Jag anser påståendet i tesernas följande del vara oriktigt: ”Den förestående revolutionen i Frankrike (cette revolution que nous devons faire) ... blir ett slags revolution i förtid (sera en quelque sorte une revolution avant terme)”. Detsamma gäller följande påstående:

”Den koncentration av ägandet som marxismens teoretiker förkunnat har inte genomförts reguljärt inom jordbruket” (La concentration de la propriété annoncée par les théoriciens du marxisme ne s’est pas produite avec régularité dans l’agriculture).

Det stämmer inte. Och det är inte Marx’ åsikter, inte marxismens åsikter, utan åsikterna bland de ”teoretiker” inom *kvasi*”marxismen” som ledde Andra internationalen till skändlig bankrutt år 1914. Det är åsikterna bland de pseudomarxister, som från 1914 gick över på ”sin” nationella bourgeois sida och som ingen annan än Jules Guesde på ett så utmärkt sätt förhånade en gång för länge sedan, då han i polemik med Millerand skrev att framtidens millerandar skulle stå på ”sina” kapitalisters sida i det kommande kriget om delningen av det kapitalistiska bytet.

Marx hade ingen förenklad och rätlinjig syn på formerna för koncentrationsprocessen inom jordbruket. Beviset finns i tredje bandet av Kapitalet. Beviset finns i en artikel av Engels på 1890-talet mot den dåvarande franska jordbrukspolitiken. Marx ansåg inte att den proletära revolutionen skulle ske ”i rätt tid” först när den siste bonden hade exproprierats. En sådan

tolkning av Marx' åsikter överlåter vi åt herrar som Hyndman, Renaudel, Vandervelde och Südekum, åt herrar Turati och Serrati.

Mitt råd skulle vara att kasta ut dessa felaktiga, onödiga och för de franska kommunisterna komprometterande påståenden. De behövs inte för att bevisa deras praktiskt och teoretiskt viktiga och riktiga grundtanke, nämligen att en omedelbar tillämpning (l'application immédiate) av *fullständig* kommunism på *småbondehushållningens* betingelser (långtifrån enbart i Frankrike, utan i alla länder där det finns småjordbruk) skulle vara *djupt* felaktig.

I stället för dessa felaktiga påståenden skulle det vara bättre att mer utförligt förklara varför de franska böndernas berikning under kriget inte är bestående; varför de pengar dessa bönder tjänade under kriget håller på att bli värdelösa; varför storbankernas förtryck mot såväl arbetarna som bönderna i Frankrike ökar; hur detta ökade förtryck yttrar sig osv etc.

3. I teserna sägs vidare, att det enligt förkrigsstatistiken i Frankrike fanns 5 700 000 jordbruksenheter (exploitations rurales), varav 4 850 000 små (mindre än 10 hektar) och 850 000 med en storlek på mer än 10 hektar. Dessa siffror visar – sägs det i teserna – hur ojämnt jorden i Frankrike är fördelad. ”Men dessa siffror ger inte”, heter det i teserna, ”någon exakt föreställning (mais ils /ces chiffres/ ne fournissent aucune précision ...) om den relation som råder mellan arealen av de jordar, som brukas av deras ägare, och de jordar, som tjänar som källa till kapitalistisk profit” (... sur le rapport qui existe entre l'étendue des terres travaillées par Teurs propriétaires et des terres source de profit capitaliste).

För det första tjänar *även* de jordar, som brukas av sina ägare, i Frankrike (liksom i varje annat kapitalistiskt land) som ”källa till kapitalistisk profit”. Att i Franska kommunistiska partiets teser redogöra för denna profits former skulle vara teoretiskt riktigare och praktiskt nyttigare än att tala om att ägandekoncentrationen inte försiggår ”reguljärt” (avec régularité) i jordbruket.

För det andra är det sant att den franska jordbruksstatistiken är usel, sämre än den tyska, den amerikanska, den schweiziska eller den danska, och att den inte *exakt* anger *storleken* av den jordareal, där kapitalistiskt jordbruk bedrivs. Det stämmer också, såsom vidare påpekas i teserna, att lönarbetarna ibland används för att bruka mindre än 10 hektar jord, medan självägande bönder ibland sköter ”jordbruk på 20, 30 hektar och mer” (des fermes de 20, 30 hectares et au-dessus).

Men en om inte exakt så dock *ungefärlig* föreställning om storleken av den jordareal, som brukas på kapitalistiskt sätt, kan man komma fram till även enligt fransk jordbruksstatistik. Jag har varken Compère-Morels bok eller andra källor till hands, men jag minns att fransk statistik utskiljer gårdar på 40 hektar eller mer. Det skulle vara mycket nyttigt att anföra dessa uppgifter för att åskådligare visa de franska småbönderna, vilken massa jord de franska kapitalisterna och godsägarna har ryckt åt sig (från arbetarna och från dem). Man kan (och bör, enligt min åsikt) i agrarteserna åskådligare, med siffror ur den egna franska jordbruksstatistiken (och med siffror från Compère-Morel, när denne ännu var socialist och inte försvarare av kapitalisterna och deras plundringskrig 1914-18 och av deras utplundrande Versaillesfred) visa att en väldig majoritet av landsbygdsbefolkningen i Frankrike genast, omedelbart och mycket ansenligt skulle tjäna på en proletär revolution.

4. Min sista anmärkning gäller de avsnitt i teserna, där det talas om nödvändigheten av att öka jordbruksproduktionen, om betydelsen av moderna maskiner (des machines modernes), bl a sådant som tröskverk (les batteuses) och traktorplögar (les charrues à tracteur).

Alla dessa påpekanden i teserna är obestriddligen riktiga och praktiskt nödvändiga. Det tycks mig dock att man inte bör begränsa sig till det som är helt vanligt i den kapitalistiska tekniken, utan bör gå ett steg längre. Man borde säga några ord om behovet av en planmässig och full-

ständig elektrifiering av hela Frankrike, om att det är absolut omöjligt att genomföra detta arbete *till gagn för arbetarna och bönderna*, om inte bourgeoisins välde störtas, om inte proletariatet tillkämpar sig makten. I fransk litteratur finns åtskilligt med uppgifter om elektrifieringens betydelse för Frankrike. Det enda jag känner till är att en liten del av dessa uppgifter återges i ett på vår regerings uppdrag utfört arbete om planen för Rysslands elektrifiering och att det tekniska underlaget i frågan om elektrifiering efter kriget har gjort stora framsteg i Frankrike.

Enligt min mening är det ytterst viktigt både teoretiskt och för den praktiska agitationen att i teserna säga något om (och överhuvud taget i den kommunistiska litteraturen tala mer om) att den moderna avancerade tekniken oavvisligt kräver *elektrifiering av hela landet – och av en rad grannländer* – enligt en *enda* plan; att detta arbete mycket väl är genomförbart för närvarande; att jordbruket och särskilt bönderna skulle tjäna mest på detta; att så länge kapitalismen och privatägandet av produktionsmedel finns kvar kan en elektrifiering av ett helt land och en rad länder för det första inte ske snabbt och planmässigt; att den för det andra inte kan genomföras *till gagn* för arbetarna och bönderna. Under kapitalismen leder en elektrifiering ofrån komligen till att *storbankernas förtryck* både *mot arbetarna* och *mot bönderna* ökar. Redan före kriget bevisade Lysis, som inte var något slags ”trångsynt marxist” och som numera gör patriotisk lakejtjänst åt kapitalisterna, att Frankrike i verkligheten var en *finansoligarki*.

Frankrike besitter storslagna möjligheter till elektrifiering. Om proletariatet segrar i Frankrike kommer särskilt *småbönderna* att i *väldig* grad tjäna på en elektrifiering, genomförd planmässigt och utan hänsyn till stora jordägares och kapitalisters privategendom. Om kapitalismens välde bevaras är det oundvikligt att elektrifieringen inte blir planmässig och snabb, och i den mån den överhuvud taget blir av kommer den att bli en ny trældom för bönderna, ett nytt slaveri för de av ”finansoligarkin” utplundrade bönderna.

Detta är de fåtaliga anmärkningar jag kan göra med anledning av de franska agrartereserna, som enligt min mening på det hela taget är fullständigt riktiga.

Den 11 december 1921

N Lenin

Publicerat ffg 1922 i tidskriften *Kommunistitjeskij Internatsional* nr 20

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 44, s 274-281